

۶۳۷۰

✓

۱۰۶۹

شماره ترتیب چاپ:

شماره چاپ سابقه:

۴۰۷

شماره دفتر ثبت:

دوره ششم - سال دوم

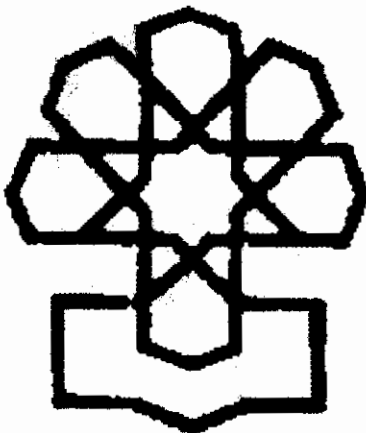
۱۳۸۰-۱۳۸۱

تاریخ چاپ ۱۳۸۰/۱۱/۱۱

گزارش کارشناسی درباره طرح:

الحاق یک تبصره به قانون اصلاح ماده ۲۰ قانون مقررات
استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
(مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) و تبصره آن

برای شور اول

فرهنگی - سیاست خارجی و امنیت ملی - اجتماعی

کمیسیون‌های ارجاعی

کدموضوعی: ۱۹۰

شماره مسلسل: ۶۳۷۰

معاونت پژوهشی
اسفند ۱۳۸۰

کار: دفتر مطالعات فرهنگی (کمیته زنان، خانواده و جوانان)
دفتر مطالعات سیاسی
دفتر مطالعات اقتصادی

گزارش کارشناسی درباره طرح:

الحاق یک تبصره به قانون اصلاح ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی
نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) و تبصره آن

کدموضوعی: ۱۹۰

۶۳۷۰

شماره مسلسل:

پیشگفتار

بررسی تحلیلی قوانین مصوب دوده اخیر به خصوص سیر تطور آن‌ها گویای این واقعیت نویدبخش است که امر قانونگذاری در زمانی اندک، راهی طولانی را در جهت کمال پیموده است و می‌توان ادعا کرد شیوه نگرش به مسائل و موضوعات، رعایت مقتضیات زمان، و احترام به حقوق فردی دستخوش تحولی مثبت شده و افکار نوین جانشین پاره‌ای تلقی‌های سنتی ناسازگار با شرایط داخلی و بین‌المللی گردیده است و همین امر امید به آینده‌ای معتبر را در دل دوستان نظام قوت بخشیده است.

از جمله موارد قابل ذکر در این زمینه، اصلاح ماده ۲۰ قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و تجویز استخدام بانوان در کسوت انتظامی است که می‌توان آن را گام ارزنده‌ای در رعایت حقوق بانوان کشور و همطرازی آنان با مردان در بهره‌مندی از حقوق اجتماعی و سیاسی تعبیر کرد.

بدون تردید ورود جمعی از بانوان شایسته به کسوت انتظامی و تصدی امور انتظامی به خصوص در قسمتی که مرتبط با حل و فصل موضوعات مربوط به زنان است، بسیاری از کاستی‌ها و موانع شرعی و اجتماعی سابق را که از ارتباط مردان با مراجعین زن ناشی می‌شود برطرف خواهد کرد.

اگر چه ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) اصلاح گردیده و با افزوده شدن تبصره‌ای به آن، راه برای ورود زنان به کسوت انتظامی فراهم شده، اما متأسفانه اصلاح ماده ۲۰ این قانون نتوانسته موجبات اعاده حقوق زنانی را که در سابق در کسوت انتظامی بودند و پس از ممنوعیت اشتغال زنان حسب قانون ارتش و تسری آن به نیروی انتظامی، به کارمندان همپراز تبدیل شده بودند، فراهم آورد. لذا این نقیصه موجب شده که زنان مذکور، تقاضای خود را برای اعاده حقوق به مراکز مختلف دولتی و مجلس شورای اسلامی اعلام کنند و خواهان تسریع در اصلاح این ماده شوند. این گزارش به قصد اصلاح نقیصه موجود و ارائه طریق مناسب برای اعاده حقوق پرسنل مذکور تهیه شده است.

تاریخچه موضوع

در سال‌های نخستین انقلاب، قانونگذار با استناد به منابع شرعی و عرف به حذف زنان در برخی از مشاغل دست زدند و اعلام کردند که برخی از مشاغل مناسب زنان نیست. این محدودیت حتی در انتخاب رشته‌های تحصیلی دانشگاه نیز وجود داشت. قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران (آجا)^۱ یکی از آن قوانین بود که موجب حذف حضور زنان نظامی شد و به صراحت اعلام کرد که زنان نظامی باید به کارمند معادل تبدیل شوند. در ماده ۱۹۶ این قانون آمده است: «زنان نظامی شاغل به کارمند معادل خود تبدیل می‌شوند».

این ماده نه فقط در سطح ارتش جمهوری اسلامی ایران باقی نماند، بلکه به قانون شهربانی و ژاندارمری (نیروی انتظامی فعلی) نیز تسری یافت.

۱. مشتمل بر ۲۰۴ ماده و ۱۳۹ تبصره و جداول پیوست در تاریخ ۷ مهر ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و در ۱۵ ۱۳۶۶۷ مورد تأیید شورای محترم نگهبان قرار گرفت.

متن ماده‌ای که در فصل دوازدهم و ماده ۲۰۴ در قانون آجا آمد چنین است:

ماده ۲۰۴- «زانداری و شهربانی جمهوری اسلامی ایران از نظر امور استخدامی و پرسنلی تابع مقررات این قانون می‌باشند.»

با استناد به ماده ۱۹۶ آجا، شهربانی و زانداری (نیروی انتظامی فعلی) نیز به حذف زنان انتظامی اقدام کردند. لذا در تصویب قانون نیروی انتظامی نیز زنان شاغل در سمت‌های انتظامی حذف گردیدند.

قانون مقررات^۱ استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) که مشتمل بر ۲۰۱ ماده و ۱۷۷ تبصره است در ۱۳۷۴/۴/۲۷ در مجلس تصویب شده^۲ و در ۱۳۷۴/۶/۲۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است، در ماده ۲۰ مقرر می‌دارد:

نیروی انتظامی می‌تواند صرفاً برای انجام مشاغلی که مستلزم به کارگیری زنان باشد نسبت به استخدام آنان به صورت کارمند اقدام نماید. نقل و انتقالات زنان باید حتی الامکان تابع شرایط خدمتی همسران آنان باشد.

تبصره: در مشاغلی که صرفاً مستلزم به کارگیری زنان باشد مانند آزمون راهنمایی و رانندگی و بازرسی زنان و صدور گذرنامه برای بانوان و مبارزه با مفاسد اجتماعی در خصوص جرائم زنان و اداره زندان نسوان، نیروی انتظامی می‌تواند از زنان با آموزش‌های مورد نیاز استخدام نماید و زنان در مشاغل مذکور و هر شغلی که خاص پرسنل انتظامی است در صورت لزوم به عنوان کارمند خدمت خواهند کرد.»

گذشت زمان و تکثر جرائم و افزایش زنان بزهکار و جرائم خاص جنسی و مباحث جدیدی که در جامعه مطرح گردید نیاز به پرسنل انتظامی زن را برای نیروی انتظامی واضح و آشکار ساخت. لذا نظرهایی که از داخل نیرو و خارج از آن برای رسیدگی به موارد فوق دریافت شد موجب گردید تا ماده واحده اصلاح ماده ۲۰ در ۱۳۷۷/۹/۱ به این شرح در مجلس مطرح و در تاریخ ۱۳۷۷/۹/۴ به تأیید شورای نگهبان برسد:

«ماده ۲۰- نیروی انتظامی می‌تواند زنان را با حفظ موازین اسلامی در مشاغل مورد نیاز به صورت پرسنل انتظامی یا کارمند استخدام نماید.»

۱. مجموعه قوانین چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی ۷ خرداد ۱۳۷۱ تا ۶ خرداد ۱۳۷۵ - جلد دوم

۲. مقرر شد این قانون به مدت ۵ سال به طور آزمایشی اجرا شود

تبصره - نیروی انتظامی می‌تواند از خدمات پرسنل زن در مواردی از قبیل آزمون‌های راهنمایی و رانندگی، بازرسی زنان، صدور گذرنامه برای زنان، مبارزه با مافاسد اجتماعی در خصوص جرائم زنان، و اداره زندان‌های زنان استفاده نماید. اولویت در این گونه مشاغل با پرسنل انتظامی زن می‌باشد.

تصویب اصلاحیه فوق‌تر چه موجب ورود زنان به عرصه انتظامی گردید، ولی به وضعیت پرسنل انتظامی سابق که هم‌تراز با کارمندان شده بودند توجه نکرد، حال آن‌که پرسنل مذکور با طی دوران آموزش در دانشکده افسری یا آموزشگاه پلیس، سال‌ها تجربه اندوخته بودند و در درجه نخست باید به آنان اعاده حق می‌شد، ولی هنگام بحث و بررسی در مجلس شورای اسلامی و مذاکرات مزبور مباحثی مطرح گردید که موجب مغفول ماندن وضعیت پرسنل فوق‌تر شد.

در مشروح مذاکرات جلسه علنی ۲۲۹ مجلس شورای اسلامی، نمایندگان مجلس هنگام طرح اصلاحیه ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی که اجازه می‌داد پرسنل انتظامی از بین زنان استخدام شوند، اعلام کردند که باید پرسنل انتظامی قدیمی که به کارمند هم‌تراز تبدیل شده‌اند نیز بتوانند به حالت سابق برگردند. اما در حین بررسی پیشنهاد شد که این اصلاح در یک آیین‌نامه که به توسط وزارت کشور و نیروی انتظامی مشترکاً تهیه خواهد شد و به تصویب ستاد فرماندهی کل خواهد رسید، انجام پذیرد.

در ضمن در همین جلسه اعلام شد که شاغلین زن واجد شرایط نیروی انتظامی مشمول این قانون هستند، ولی نمایندگان موافق پیشنهاد تصریح این امر در قانون را دادند تا بعداً مشکلی پیش نیاید. مسأله تداخل نحوه استفاده از نوع لباس و درجات و علائم باعث شد که موضوع نگارش آیین‌نامه پیش‌بینی و حتی مخبر کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور اعلام کرد که ما موافق هستیم پرسنل زنی که الآن به صورت پرسنل اداری هستند اگر مایل باشند به درجه‌دار و پرسنل انتظامی تبدیل بشوند.^۱

طرح مسأله آیین‌نامه و نحوه استفاده از لباس و درجات و علائم و اصرار بر این‌که از طریق اصلاح قوانین داخلی خود نیروی انتظامی، امکان تطبیق انتظامی‌ها با کارمند وجود دارد،

۱ روزنامه رسمی، شماره ۱۵۶۲۶، مذاکرات جلسه علنی مجلس - ص ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸.

مذاکرات علنی مجلس را پایان داد، حال آن که پیگیری شاغلین با استناد به مشروح مذاکرات مجلس به جایی نرسید و لزوم اصلاح قوانین مجدداً مسجل گردید.

دلایل و موجبات بازنگری و اصلاح ماده ۲۰ قانون ناجا

۱. به موجب قانون اساسی که مقرر می‌دارد: «...هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست، برگزیند. جمعی از فرزندان میهن اسلامی با توجه به مصالح و تمایلات خویش را در سی سال قبل به کسوت نظامی درآوردند. فتاوی مراجع عظام و در رأس آنها حضرت امام (ره) حاکی از عدم مخالفت این حرفه با ضوابط اسلامی است. به علاوه تصویب ماده ۲۰ نیز مؤید این عدم مخالفت محسوب می‌شود.

۲. اصول ۲۰، ۲۱ و ۲۲ قانون اساسی که بر تساوی حقوق مرد و زن در برابر قانون و تکلیف دولت اسلامی در ایجاد زمینه‌های مناسب برای رشد شخصیت زن و حقوق مادی و معنوی او همچنین مصون بودن جان و مال و حقوق و شغل اشخاص از تعرض تأکید و تصریح دارد برای دست اندرکاران کشور به خصوص قوه مقننه در حراست و تأمین این حقوق ایجاد تکلیف قانونی و شرعی می‌کند.

۳. با توجه به یکسانی درجه تحصیلات، و حتی شرایط مساوی گذراندن دوره دانشکده افسری و آموزشگاه درجه داری، موجبی برای توجیه این نابرابری در حقوق متصور نیست.

۴. در سازمان‌های نظامی و انتظامی تصدی مناصب و موقعیت‌های شغلی بر مبنای درجات نظامی و انتظامی برقرار گردیده و در نتیجه توزیع آن نیز بر اساس مدارج مذکور است و برای کارمندان محملی برای تصدی سمت‌های مذکور حتی در صورت شایستگی بیش‌تر وجود ندارد. از طرف دیگر ترفیعات آنها منوط به داشتن موقعیت‌های فوق است که در اختیار مردان قرار گرفته و همین امر تضييع حقوق مادی و معنوی تمامی بانوان شاغل را موجب می‌شود.

۵. سلب این حق با وصف اصلاح قانون، تبعیضی غیرموجه و مخالف اجرای عدالت

اجتماعی به نظر می‌رسد. از این رو و شمول ماده ۲۰ در مورد این دسته از پرسنل شاغل و بازنشسته یک ضرورت قانونی و شرعی است.

۶. اعاده حقوق کسانی که در آغاز جوانی یا تحمل دشواری‌های بسیار طی دوره دانشکده افسری و آموزشگاه پلیس، به درجه افسری و درجه داری نایل آمده‌اند، لکن با اعمال قانون ارتش در مورد نیروی انتظامی (که از سال ۱۳۴۸ اقدام به استخدام پرسنل زن انتظامی کرده بودند) به کارمندان هم‌طراز تبدیل شدند و به رغم اصلاحیه‌های بعدی نیز، در متن قانون به آنان توجه نشد ضرورت دارد.

۷. پس از اصلاح ماده ۲۰ و عدم توجه به افراد مذکور، صرف‌نظر از عواقب نامطلوب شغلی و تنزیل شأن و موقعیت خدمتی، این افراد با دچار ضعف روحیه خدمتی و آثار سوء روانی شدند و این در حالی است که اعاده وضعیت این دسته از پرسنل ابداً بار مالی برای سازمان ناجا در بر نداشت.

۸. توجه به بازنشستگان نیز به سبب تجارب و تخصص آنان و بهره‌برداری علمی سازمان از آن‌ها که عمری را با جدیت و شایستگی و صداقت انجام وظیفه کرده‌اند، ضروری است. این افراد به دلیل تغییر وضعیت غیرموجه خود متضرر گردیده‌اند. لازم به ذکر است که برای نمونه تأسیس آموزشگاه‌های تخصصی راهنمایی و رانندگی نیاز به کسب مجوز از نیروی انتظامی دارد و که اکنون در این آموزشگاه‌ها از پرسنل قدیمی شاغل و بازنشسته در کمیسیون‌های مشاوره‌ای و تدریس برای دانشجویان دختر نیروی انتظامی استفاده می‌گردد. دانشجویان دانشکده فعلی زنان پس از فارغ‌التحصیل شدن و کسب درجه انتظامی قاعدتاً برای کسب تجربه تحت نظارت پرسنل انتظامی قدیمی زنان که در حال حاضر با عناوین کارمندی خدمت می‌کنند، انجام وظیفه کنند که عدم تناسب میان علم - فارغ‌التحصیلان دارای درجه - و تجربه - کارمندان قدیمی - در سازمانی با ماهیت - نظامی و انتظامی مطلوب نیست.

پیشنهاد اصلاح

با عنایت به دلایل ارائه شده طرح الحاق یک تبصره به قانون اصلاح ماده ۲۰ قانون مقررات

استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) و تبصره آن، پیشنهاد می‌گردد:

تبصره ۲: کلیه کارکنان زن که در اجرای ماده ۱۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷ از وضعیت انتظامی به کارمند معادل خود تبدیل شده‌اند، در صورت تمایل می‌توانند به وضعیت سابق اعاده شده، به درجات انتظامی معادل رتبه خود نائل شوند.

ضمیمه:

ماده ۱۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷
ماده ۱۹۶- زنان نظامی شاغل به کارمند معادل خود تبدیل می‌شوند.

ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب
۱۳۷۴/۴/۲۷

ماده ۲۰- نیروی انتظامی می‌تواند صرفاً برای انجام مشاغلی که مستلزم به کارگیری زنان باشد نسبت به استخدام آنان به صورت کارمند اقدام نماید. نقل و انتقالات زنان باید حتی‌الامکان تابع شرایط خدمتی همسران آنان باشد.

تبصره: در مشاغلی که صرفاً مستلزم به کارگیری زنان باشد مانند آزمون راهنمایی و رانندگی و بازرسی زنان و صدور گذرنامه برای بانوان و مبارزه با مفسد اجتماعی درخصوص جرائم زنان و اداره زندان نسوان، نیروی انتظامی می‌تواند از زنان با آموزش‌های مورد نیاز استخدام نماید و زنان در مشاغل مذکور و هر شغلی که خاص پرسنل انتظامی است در صورت لزوم به عنوان کارمند خدمت خواهند کرد.

قانون اصلاح ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
(مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) و تبصره آن (مصوب ۱۳۷۷/۹/۱)

ماده واحده: ماده ۲۰ قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
(مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷) و تبصره آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۴۰: نیروی انتظامی می‌تواند زنان را با حفظ موازین اسلامی در مشاغل مورد نیاز به صورت پرسنل انتظامی یا کارمند استخدام نماید.

تبصره: نیروی انتظامی می‌تواند از خدمات پرسنل زن در مواردی از قبیل آزمون‌های راهنمایی و رانندگی، بازرسی زنان، صدور گذرنامه برای زنان، مبارزه با مفسد اجتماعی در خصوص جرائم زنان، اداره زندان‌های زنان استفاده نماید و اولویت در این‌گونه مشاغل با پرسنل انتظامی زن می‌باشد.